

Uluslararası İmâm Mâturidî Sempozyumu, Eskişehir 28-30 Nisan 2014

Ömer DİNÇ*

<http://dx.doi.org/10.14395/jdiv135>

Maturidiye mezhebinin kurucusu, Orta Asya kökenli ve önemli Hanefi bir âlim olan İmâm Mâturidî özelinde bir sempozyum gerçekleştirildi. Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi iş birliğiyle 28-30 Nisan 2014 tarihleri arasında Eskişehir’de düzenlenen Uluslararası İmâm Mâturidî Sempozyumu’na yurt içi ve yurt dışından alanında ihtisas sahibi 60’tan fazla akademisyen iştirak etti. Üç gün boyunca devam eden bu sempozyumun amacı İmâm Mâturidî’nin fikirlerini ve yöntemini bütün boyutlarıyla ele alıp, onun çizdiği düşünce dünyasının anlaşılmasına yönelik önemli katkılar sağlamaktı.

Sempozyumun açılış oturumunda söz alan ve bu sempozyumun tertip heyeti başkanlığını yürüten Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kartal, İmâm Mâturidî’nin anlaşılması ve fikirlerinin yeniden günümüze taşınması noktasında önemli açıklamalarda bulundu. İmâm Maturidi’nin Türk milleti-

* Arş. Gör., Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

nin hem madde hem de mana yönünden Türkistan'ın son derece önemli topraklarında yetiştirip insanlık âlemine takdim ettiği örnek kişilerden biri olduğunu vurgulayan Kartal, bu sempozyumun, İmam Mâturîdî'nin hayatı, eserleri ve düşüncelerinin insanlığa yeniden aktarılmasına vesile olduğunu ifade etti. Sempozyum açılışına iştirak eden Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hasan Gönen de İmam Maturidi'nin özellikle İslam düşüncesiyle Türk kültüründe ortaya çıkan farklı İslami yorumlar arasında temelleri Ebu Hanefi tarafından atılan akılcı din anlayışının en önemli şahsiyetlerinden olduğunu belirtti. Bunun yanında Prof. Dr. Hasan Gönen, Maturidi'nin çok önemli aşama kaydedip İslam dünyasından çok geniş bir kesimde yorumları ve değerlendirmeleri dikkate alınan bir mütefekkir olduğunu ifade ederken, İmam Maturidi'nin yetiştiği ortam, şahsiyeti, fikirleri, din ve dünya görüşü, etki alanları ve eserlerinin özellikle son dönemlere kadar hak ettiği ölçüde kıymet bulamayıp güncellenmediğini vurguladı. Ayrıca Gönen, bu sempozyumun İmam Mâturîdî'nin değerinin anlaşılması noktasında önemli katkılar sağlayacağını da altını çizdi.

Açılış konuşmalarının ardından oturumlara geçildi. İlk oturumda İmam Mâturîdî'nin düşünce dünyası özelinde şu tebliğler yer aldı: Prof. Dr. Sönmez KUTLU, "İmâm Mâturîdî ve Fikirlerini Anlamada Yöntem Sorunu"; Prof. Dr. Ashirbek MUMİNOV, "Ebû Mansûr al-Mâturîdî'nin Semerkand'daki Muasırları".

Açılış oturumunun ardından başlayan diğer oturumların ilkinde "İmâm Mâturîdî'nin Çevresi ve Etki Alanı" isimli oturumda ise şu tebliğler yer aldı: Yrd. Doç. Dr. Adil ŞEN, "İmâm Mâturîdî ve Çevresi"; Doç. Dr. İsmail ŞIK, "Mâturîdî'den Farklılaşan Mâturîdîlik"; Yrd. Doç. Dr. İbrahim KAPLAN, "Mâturîdî'de Din ve Vicdan Hürriyeti"; Prof. Dr. Çağfer KARADAŞ, "Mâturîdî'nin Etki Alanı ve Muhyiddîn İbn Arabî".

"Tarihsel Süreçte Mâturîdîlik" isimli oturumda ise tebliğler şunlardı: Doç. Dr. Kıyasettin KOÇOĞLU, "Osmanlı'nın Başlangıç Döneminde Hanefi-Mâturîdî Algısı: Bâbertî Örneği"; Saidmukhtar OKİLOV, "Mâturîdî Doktrininin Reformu: Ebu'l-Muin en-Nesefî Örneği"; Doç. Dr. Ahmet AK, "Nesefî Şerhlerinde İmâm Mâturîdî'nin İzleri (Peygamberlere İman)"; Dr. Philipp BRUCMARY, "Past and Present Aspects of Mâturîdism in South and Southeast Asia"; Yrd. Doç. Dr. Mehmet KALAYCI, "Eş'ârî'nin İkmali Mâturîdî'nin İhmali: Kendi Gelenekleri İçerisindeki Konumları Bakımından İki İmamın Mukayesesi".

“Günümüzde İmâm Mâturîdî ve Mâturîdîlik” başlıklı oturumda şu tebliğler bulunmaktaydı: Prof. Dr. Rahmi KARAKUŞ, “Günümüz Dindarlığı İçin Kelamın Değeri: Mâturîdî Örneği”; Prof. Dr. Mehmet Zeki İŞCAN, “İslamî Düşüncenin Yenileşmesinde İmâm Mâturîdî’nin Önemi”; Yrd. Doç. Dr. Halis Adnan ARSLANTAŞ, “Çağdaş Zaman Çözömlerinde Bir Güç Faktörü Olarak Mâturîdî”; Doç. Dr. İkbâl VURUCU, “Din Görevlilerinin İmâm Mâturîdî Hakkındaki Bilgi Düzeyleri (Denizli İli Örneğinde Bir Araştırma)”; Arş. Gör. Ömer DİNÇ, “Din-Şeriat Ayrımı Sorununun Mâturîdî ve Taberî’deki Yansımaları/Karşılaştırması”.

“Mâturîdî’nin Kur’ân Yorumu ve Te’vîl Geleneği” isimli oturumda ise tebliğler şunlardı: Yrd. Doç. Dr. Ali KARATAŞ, “İmâm Mâturîdî’de Kur’ân’ı Kur’ân’la Te’vîl”; Dr. Ömer MÜFTÜOĞLU, “Te’vîl-Tefsir Ayırımında Mâturîdî’nin “Te’vîlâtü Ehli’s-Sunne”si”; Yrd. Doç. Dr. Naci KULA, “İmâm Mâturîdî’ye Göre Fatıha Süresinin Tefsiri Işığında İnsan-Allah İlişkisi”; Prof. Dr. Ali Rıza GÜL, “Şiddet ve Terör İçin Kullanılan Ayetlere Mâturîdî’nin Yaklaşımı”; Öğr. Gör. Ahmet Sait TUNÇPINAR, “İmâm Mâturîdî’nin Eğitimle Alakalı Bazı Ayetlere Getirdiği Yorumlar”.

“Mâturîdî’nin Türk İslâm Edebiyatı Üzerindeki Tesirleri” isimli oturumda yer alan tebliğler şunlardı: Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU, “Mâturîdî’nin Yûnus Emre Üzerindeki Etkisi”; Prof. Dr. Mustafa ÜNAL, “Mehmet Akif Ersoy’un Şiirlerinde Mâturîdî Etkileri”; Yrd. Doç. Dr. Sadık ARMUTLU, “Mâturîdîliğin Klâsik Türk Şiirine Yansımaları”; Şovasil ZİYODOV, “Mâturîdî ve Onun Zahidlik Sembolü”; Hilmiye KETENCİ, “İmâm Mâturîdî’nin Eserlerinde Tasavvufî Unsurlar”.

“İmâm Mâturîdî’de Akıl-Din İlişkisi” isimli oturumda tebliğler şu şekildeydi: Prof. Dr. Nasrullah HACİMÜFTÜOĞLU, “Akıl-Vahiy İlişkisinde Akıl Yerine Oturtan Müfessir: el-Mâturîdî”; Prof. Dr. Hulusi ARSLAN, “Mâturîdî’ye göre Akıl İşlevleri ve Çağdaş Sorunlarımız Açısından Tahlihi”; Yrd. Doç. Dr. İbrahim ASLAN, “İmâm Mâturîdî’de Nübüvvet’in Akıl ve Ahlâkî Savunusu”; Dr. Süleyman TUĞRAL, “Mâturîdî Mektebinde İrade ve İyilik-Kötülük Düşüncesinin Gelişmesinde Sadruşşeria’nın Katkısı”.

“Mâturîdîlik ve Felsefî Meseleler” isimli oturumdaki tebliğler şunlardı: Dr. Angelika BRODERSEN, “Divine and Human Acts in Mâturîdî Kalâm”; Doç. Dr. Ömer TÜRKER, “Mâturîdî Kelâmında Metafizik Bilginin İmkânı Sorunu”; Yrd. Doç. Dr. Hakan COŞAR, “Mâturîdî Düşüncesinde Felsefe-Kelâm İlişkisi”; Yrd. Doç. Dr. Hamdi ONAY, “Mâturîdî’nin Nedenselliğe

Bakışı”.

“İmâm Mâturîdî'nin İmân Anlayışı” isimli oturumda ise şu tebliğler yer aldı: Prof. Dr. Mehmet EVKURAN, “İslâm'da Eşitlik ve İtibâr Talebinin Teolojik Dili -Mukallidin İmânı ve İmânda İstisna Tartışmalarının Sosyo-Politik-Kültürel Bağlamı”; Yrd. Doç. Dr. Mustafa BOZKURT, “Mâturîdî'de Hakikat, Taklid ve Tahkik Açısından İman”; İsmet DEMİR, “İmâm Mâturîdî'nin İtikâd Üzerine Düşünceleri”; Doç. Dr. Sıddık KORKMAZ, “İmâm Mâturîdî'de Kader Anlayışı”; Doç. Dr. Kımbat KARATIŞKENOVA, “Aquinal Thomas ve İmâm Mâturîdî'de Kader”.

“İmâm Mâturîdî'nin Türkistan Bölgesindeki Etkileri” isimli oturumda yer alan tebliğler şunlardı: Doç. Dr. Hilmi DEMİR, “Maveraünnehir Bölgesi Dini-Politikinde Mâturîdî'nin Yeri”; Dr. Muratbek MİRZABEKOV, “Mâturîdîliğin Kazak Düşünürlerine Etkisi”; Prof. Dr. Dosay KENZHETAYEV, “Kazak Müslüman Toplumu ve Mâturîdî Akidesinin Yeniden İhyası”; Doç. Dr. Zikiriya JANDARBEK, “Kazak Halkının Manevî Ve Kültürel Mizacı İle Mâturîdî İnancı Arasındaki Uyumluluk”; Dr. Adil A. KARİEV, “İmâm Mâturîdî İlmî Mirasının Özbekistan'da Araştırılması”.

“İmâm Mâturîdî'nin Ahlâk Anlayışı” isimli oturumda ise şu tebliğler yer aldı: Doç. Dr. Fethi Kerim KAZANÇ, “Mâturîdî'nin Ahlâk Kuramı Üzerine Teolojik ve Felsefî Bir Çözümleme”; Doç. Dr. Recep ALPYAĞIL, “Dini Epistemolojide “İnanç Ahlâkı” ve Mâturîdî “İstidlâl” Kavramı Açısından Bir Değerlendirme”; Yrd. Doç. Dr. Sami ŞEKEROĞLU, “Mâturîdî'nin Nazarında İnsanın Ahlâkîliği”; Yrd. Doç. Dr. Osman DEMİR, “Varlık, Bilgi ve Değer İlişkisi Bağlamında Mâturîdî'nin Ahlâk Anlayışı”.

“İmâm Mâturîdî'nin Fıkıh Usûlü” isimli oturumda yer alan tebliğler şunlardı: Prof. Dr. Şükrü ÖZEN, “İmâm Mâturîdî'nin Usul Anlayışının Temel İlkeleri”; Prof. Dr. H. Yunus APAYDIN, “Mâturîdî'de Şer'î Hüküm-Akıl İlişkisi”; Doç. Dr. Kaşif Hamdi OKUR, “Maturidi'ye Nispet Edilen “İçtihadî Nesh” Kavramına Hanefî Geleneği Perspektifinden Bir Bakış”; Yrd. Doç. Dr. Ali DUMAN, “İmâm Mâturîdî'nin Te'vilatü'l-Kur'an'ında İctihâd Kavramı”.

“İmâm Mâturîdî'nin Hadîslere Yaklaşımı” isimli oturumda ise şu tebliğler yer aldı: Prof. Dr. Hüseyin KAHRAMAN, “İmâm Mâturîdî'de Hadîsin Değeri”; Prof. Dr. Ali ÇELİK, “İslâm-İmân İlişkisi” Konusunda Cibrîl Hadîsinin Mâturîdî Yorumuna Esas Olan Rivâyetinin Hadîs İlmî Açısından Değerlendirilişi”; Prof. Dr. Nuri TUĞLU, “İmâm Mâturîdî'de Haber-i Vahidlerin Bilgi Değeri”.

“İmâm Mâturîdî’de Din-Siyaset İlişkisi” isimli oturumda tebliğler şunlardı: Doç. Dr. Mustafa YILDIZ, “Din-Siyaset İlişkileri Bağlamında Fârâbî ve Mâturîdî”; Doç. Dr. Kadir GÜRLER, “İmâm Mâturîdî’ye Göre Hz. Peygamber’in Otoritesi: Hz. Peygambere İtaati Emreden Ayetler Çerçevesinde Bir Değerlendirme”; Yrd. Doç. Dr. Recep ÖNAL, “İmâm Mâturîdî Teolojisinde Düalist İnanç Gruplarının Eleştirisi: -Mecûsîlik Örneği-”.

“Mâturîdî’nin Türk Toplumunu ve Kültürü Üzerindeki Tesirleri” isimli sempozyumun son oturumunda ise şu tebliğler yer aldı: Prof. Dr. Talip ÖZDEŞ, “Mâturîdî’nin Yorumlarında İnsan Olgusuna Yaklaşım”; Doç. Dr. Fatih M. ŞEKER, “Klâsik ve Modern Türk Düşüncesinde Mâturîdî’nin Yeri ve Rolü”; Daniyar SHALKAROV, “Maturidiyye Teoloji İlminin Ana Kaynakları”; Erol CİHANGİR, “Bozkır-Göçebe Toplumunun Yeniden İnşasında Mâturîdî İtikadının Rolü ve Önemi”; Askar AKİMKHANOV, “Bir Grup Ulemanın Ebû Mansur El- Mâturîdî’ye Yeni Bakışları”.

Değerlendirme oturumunda ise İmâm Mâturîdî’nin bu sempozyum vesilesiyle bütün yönleriyle ele alınarak onun düşünce dünyasının aydınlatılması noktasında ciddi katkılar sağlandığının altı çizildi. Aynı zamanda, Mâturîdî’nin yeniden üzerinde çalışılması gerektiği vurgulanırken, fikirlerinin ve benimsediği metodolojinin bugünün dünyasına ve entelektüel düşünceye önemli açılımlar kazandırabileceği üzerinde duruldu. Ayrıca Mâturîdî ekseninde yapılacak olan akademik çalışmaların spesifik konular üzerinde olması gerektiği vurgulanırken, Mâturîdî’nin düşünce yapısının, bundan sonraki zaman diliminde yapılacak ciddi çalışmalarla daha da aydınlatılabileceği ifade edildi. Değerlendirme oturumunun ardından sempozyuma iştirak eden akademisyenlere Eskişehir’in tarihi ve turistik mekânları bir gezi vesilesiyle tanıtıldı.

28-30 Nisan 2014 tarihlerinde Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi iş birliğiyle tertib edilen “Uluslararası İmâm Mâturîdî Sempozyumu” yaklaşık 18 oturum ve 60’a yakın tebliğden müteşekkil olması sebebiyle, yoğun ve bu yoğunluğa paralel olarak bir o kadar da verimli geçen bir sempozyum oldu. Bu sempozyumun İmâm Mâturîdî’nin bütün yönleriyle ele alındığı, kendisi hakkında önemli tespitlerin ortaya konulduğu başarılı bir toplantı olarak tarihe geçtiği söylenebilir.